

שביעי של פסח תשפ"ב גליון צז שנה ג

מליצי יושר

זרע שמשון

רבי שמשון חיים
ב"ר נחמן מיכאל נחמני זצ"ל
הבטיח למי שילמוד בספריו:
תשלומי חן וחסד ושלמא
רבא מן שמיא ועיניכם
תראנה בניו ובני בניו
כשתילי זיתים סביב
לשולחנכם, חכמים
וגבונים ובתים מלאים כל
טוב, גם עושר גם כבוד לא
יסופו מזרעכם וכו', בני חיי
ומזוני טבי.

מלא העומר

רבי אריה לייב ב"ר משה
צינץ זצ"ל ביקש קודם
פטירתו שיתנו לו דף ורשם
בשארית כוחותיו:
מי שישתדל בהדפסת ספרי
אהיה לו למליץ, וכ"כ הגה"ק
רבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל:
הבטיח הגאון שיעשה טובה
לכל המשתדלים והמסייעים
בהוצאת חיבוריו לאור,
וכן היה באמת שעשה
טובה לכולם.
(הקדמה למלא העומר)

אבני נזר

רבי אברהם ב"ר זאב
נחום בורגשטיין זצ"ל
הבטיח קודם פטירתו:
אם ילמדו בספרים שלי,
אהיה למגן ולעזר גם אחר
פטירתו ממש כמו בחיים.
(ארץ צבי להגה"ק מקוץ גלוב
עה"ת עמוד רמ"ב)
וכן כתב האבני נזר בעצמו
(אבה"ע סימן קכ"ב) זצ"ל:
אם היה מעיין בדבריי מעט
עיון היה מרויח לו טובה
הרבה.

בן לאשרי

רבי יצחק ב"ר אשר
אנשיל הוברמן הרב
מרעננה זצ"ל כתב בספרו:
הגני מוסר מודעה שהחלטתי
להתפלל בלי נזר בכל יום
על כל אלה שיעיינו בספרי,
ויגידו בשמי דברי תורה
לאחרים שיושעו מכל צרה
שצריכים ישועה בעולם הזה
ובעולם הבא, וכל הלומד
בספרי זכה ליראת שמים,
והצלחה בכל טוב, בזה ובבא
וסגולה גדולה בבית לכל
הדברים.

חזון יחזקאל

רבי יחזקאל ב"ר מרדכי
זלמן אברמסקי זצ"ל:
הג"ר שלום אייך זצ"ל בעת
הספדו בשעת הלוייה הכריז:
נצטויתי מאת רבינו זצ"ל
לפרסם, שהבטיח שימליץ
טוב לכל מי שילמוד בספריו,
וכן ימליץ טוב לכל מי
שיפיץ את חידושי תורתו,
(רבבות אפרים א"ח ח"ב עמוד
רמ"ח, מלך ביפו פרק מ"ב).

די שטערקסטע סגולה פאר אלע פראבלעמען!

פארוואס האב איך פראבלעמען אין שטוב? פארוואס גייט מיך אזוי שווער מיט פרנסה?
פארוואס האב איך צער גידול בניו? פארוואס קען די דאקטער מיך נישט העלפען?
פארוואס האב איך נישט קיין מזל?

תירוץ

ווייל די מקטריגים לאזען נישט אז מיינע תפילות זאלען נתקבל ווערען
וואס איז די עצה? זיך איינקויפען מליצי יושר!
זייט מקיים די צוואה פון די זרע שמשון, די פלאצקע גאון, די אבני נזר, רעננה רב,
און ר' יחזקאל אברמסקי זצ"ל, וואס האבען מבטיח געווען צו זיין מליצי יושר
פאר ווער עס וועט פארשפרייטען אדער לערנען זייערע ספרים.

לע"נ הג"ר אברהם לופטביר ב"ר לייבל מוהל זצ"ל בעל זרע אברהם יא"צ כ"ג ניסן

ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו. במדרש (ילקוט רמז ר"מ) אמרו: אם במשה האמינו, ק"ו בה', ומה תלמוד לומר "במשה", ללמדך שכל המאמין ברועי ישראל כאילו האמין במי שאמר והיה העולם. ומקשים העולם דהיה המדרש צריך לומר: ומה תלמוד לומר בה', ולא: מה תלמוד לומר במשה, שהרי האמונה בה' למדים מק"ו מהאמונה במשה, וא"כ את האמונה במשה בודאי צריך לכתוב, ואדרבה מה שנכתב האמונה בה' לכאורה מיותר.
ויש לתרץ, דבעל המדרש הרגיש בקושיא אחרת, דלכאורה לא שייך לומר שהאמינו במשה, כי הרי משה עשה את כל האותות והמופתים מפי הקב"ה, ובכל דבר שהיה עושה היה מזכיר שמו של הקב"ה, וא"כ אין זה נחשב כלל שהאמינו במשה, אלא נחשב כאמונה בהקב"ה. וכן גם רואים בפסוקי התורה בפרשת שמות, דכתיב "ויאמן העם וישמעו כי פקד ה'", ונמצא שאת הכל ייחסו להקב"ה ולא למשה, וא"כ מה היה להם להאמין במשה. ואף אם נאמר שעיקר כוונת הפסוק להודיע אותנו שהאמינו ישראל בהקב"ה שיעשה להם את האותות, ואף האמינו במשה שהיה ראוי להעשות הנסים על ידו, עדיין יקשה מה תלמוד לומר "במשה", דבשלמא מה שהאמינו בהקב"ה, מובן שכתוב כאן בתורה לומר שבזכות האמונה נגאלו ישראל כמו שאמרו חז"ל שם, אולם מה שהאמינו ישראל במשה לכאורה לא שייך כלל לגאולתם של ישראל, ומה הצורך לכתוב כאן שהאמינו במשה. ותירץ, שהתורה מלמדת אותנו לדורות שכל מי שמאמין ברועי ישראל אף במה שאומרים בשם ולא בשם הקב"ה, נחשב כאילו האמין בהקב"ה, ומכלל הן אתה שומע לאו, שמי שאינו מאמין ברועי ישראל כאילו אינו מאמין בהקב"ה.
ולכך כאן שמבואר בחז"ל שנעשה הנס בזכות האמונה, אם לא היה בלבם להאמין למשה אף בדברים שלא היה אומר מפי הקב"ה, [אף שבענין הגאולה כאן אמר ועשה הכל מפי הקב"ה], לא היה נעשה להם הנס, היות והיה בזה חסרון באמונה אף בהקב"ה, כי מי שאינו מאמין ברועי ישראל כאילו אינו מאמין בהקב"ה, ולכך הוצרך הכתוב לומר הכא אף ויאמינו "במשה". (זרע שמשון פרשת בשלח אות ח').

לע"נ הרה"ק ר' יוסף בן הרה"ק ר' צבי הירש מרימנוב זצ"ל
יא"צ כ"ד ניסן

משכני אחרך נרוצה. יראה כי התעוררות
הבא לאדם ממקום עליון, עיקרו לנשמה
שהיא רוחנית, ומשם בא להגוף שהוא
החומר. וזה "משכני" מצד פנימיות
הנשמה, ואח"כ "אחרך נרוצה" בצירוף
הגוף, דמשוך אחר הנשמה. [ולכן פתח
בלשון יחיד "משכני", וסיים בלשון רבים
"נרוצה", דאחר שיבוא התעוררות לנשמה,
אז ימשך האדם אחריו יתברך בגוף
ונשמה].

לסוסתי ברכבי פרעה. לפי שראוי שהגוף
ימשך אחר הנשמה שהוא שורש אדם,
ואולם לפי שטבע החומר "יצר לב האדם
רע מנעוריו", הגוף ממשיך הנשמה
לתאוות גשמיות. וזה "לסוסתי ברכבי
פרעה", לפי שטבע שלך היפך הראוי, כמו
בפרעה שהסוסים נמשכו אחר האופנים,
ובעל כרחם המשיכו אותו לים, כמו כן
הגוף ממשיך הנשמה לים העבירות.¹
ואולם התורה תבלין של יצה"ר (קידושין
ל:), ו'נאוו לחייך' כינוי על אכילה
הגשמית שהיא הלעיסה בלחיים, וזה ג"כ
נעשה לך תכשיטין וקישוטין ע"י האכילה
שהוא קיום הגוף, למען תוציא הנפש
פעולותיה בתורה ומצוות, [וזה שאמר
"נאוו לחייך" שמתעלה המאכל, ע"י
"בתורים", יען בכח אכילתו לומד תורה].
ואע"ג דמזון הגשמי מוריד חומריות, אך
בדברי תורה שעל השולחן, משפיעין
קדושה במאכל עד שהגשמיות שב
לרוחניות.

ר' צוארך' כינוי למשקין שעוברין דרך
הצואר, גם הוא נקשט "בחרוזים"
שמתעלה המשקה שקרוב יותר
לרוחניות,² ע"י העברת הצואר, ו'שית
עזקין קנה' (ששת הטבעות שבקנה),
וזה ע"י דיבורי התורה, דקול היוצא מן
הריאה שואבת המשקה דרך הקנה.³
והרמז הוא (משלי ד:ה): "קנה חכמה קנה
בינה" [ד"קנה" היינו ה"קנה" שבגרון].

קורות בתינו ארזים רהיטנו ברותים.
יראה כי מה שעברו הים הוא בזכות
האמונה שהאמינו, והנה מבחן האמונה
הוא מה שאמר (שמות ג:יב) "בהוציאך
את העם ממצרים תעבדון את האלהים",
היינו ע"י המשכן שיבנה יהיה עבודתו
יתברך, והיה לאות, כי יעקב נטע ארזים והם הולכים עמם, וזה לאות על
חזוק האמונה אשר לא ישובון עוד למצרים.

וזה שאמר הכתוב "קורות בתינו ארזים" שנטע יעקב על בית משכן ה',
[שגרם לנו אמונה], עיד"ז "רהיטנו" לשון רהיטה וריצה, [מהרנו הנס של

סיפור

שמעתי מהישיש ר' משה מרדכי ע"ה פנצרמן, שהיה משמש
כמה שנים אצל הרה"ק מוה"ר שלמה אריה לייב זצ"ל בטיטשין
בעל "הכנת לב לתפלה", ממה שסיפר לו האיש עצמו שאצלו
אירע הדבר, והוא פעם אחת היה בבית הרה"ק, והרה"ק היה
ישן, ובא איש אחד ושאל אותו: המכירים אתם אותי? ולא היה
נוכר בוז הרגע מיהו האיש. אמר לו: האינכם זוכרים שהייתי
בכאן שבת חנוכה, ובני החתן אמר פלפול נאה, שקראו אותו
לתורה קודם החתונה. ואספר לכם גופא דעובדא היכי היה איך
נעשיתי לנוסע לפה, אני הנני ב"ה למדן מופלג, ויש לי איזה
חיבורים בכתב יד, גם מצבי הגשמי ב"ה טוב, והנני נמנה בין
הגבירים והנכבדים בעירנו דאמבראווא שאצל טארנא, ויש לי
ב"ה בנים, אך בקטנותם היו קשי ההבנה מאד, עד ששום מלמד
לא רצה ללמוד עמהם, כי לא היה להם שום תפיסה בלימודם.
באותו זמן הייתי בונה בית, וכידוע הפתגם "הבונה כל שהוא -
חייב" ונעשיתי רח"ל בעל חוב, וכל מה שהייתי יכול להוציא
מהחנות, הוצאתי על הבנין, עד שכמעט לא נשאר לי סחורה
בחנות, ועם כל זה לא הגעתי כי אם לשליש הבנין, ולא היה שום
אפשרות לגמרו.

פעם אחת ישבה אשתי ודברה עם שכנתה והתנצלה את עצמה
על מצבינו הן העגמת נפש מבנינו, והן מהבנין. אמרה לה
שכנתה: אי לדידי צייתי סעו לטיטשין ושם בעזרת ה' תושעו.
הדברים נכנסו בלבה, ובאה הביתה ואמרה לי: יצחק דוד! אני
נוסעת לטיטשין אל הרה"ק דשם. וכמוכן שלא רציתי, אבל היא
באחת שמוכרת ליסע, ושאינה שואלת עצתי, אך שמודיעה
אותי שנוסעת. בבואה לטיטשין ומסרה פתקא לרה"ק, שאל
אותה: מדוע לא בא בעלך. השיבה: אגיד לכם האמת, בעלי הוא
למדן וסובר שאינו לפי כבודו ליסע אליכם. השיבה הרה"ק
שתלך לאכסניה ללון, ותבא למחר. בלילה חלמה שהיא עומדת
על יד אגם מים צלולין, והרה"ק עומד ג"כ שם, ועל פני המים
צפים עשבים הרבה, והרה"ק מילא כד מים עם עשבים, ואמר
לה: קחי לך, וכבר הנך נושעת.

בבוקר התפלאה על החלום המשונה, ונכנסה עוד הפעם
להרה"ק, שאל אותה הרה"ק עוד הפעם: מדוע לא בא בעלך.
השיבה: כבר אמרתי אתמול שאינו רוצה לבוא. אמר לה הרה"ק:
אני יודע דכשישמע בעלך החלום אשר חלמת, בטח יבא הנה.
האשה נבהלה מהרוח הקודש הגלוי של הרה"ק, ונסעה לביתה,
וסיפרה לי הכל, ונסעתי גם אני לטיטשין, ונתן לי הרה"ק ברכה,
הן שהבנים ישאו פירות בלימודם, והן בהצלחת המסחר. והנה
לא ידעתי בעצמי מהיכן הושפע לי תועפות זהב ממש חוץ לדרך
הטבע, וכמו כן בני השכילו בלימודם והצליחו מאד, והפלפול
ששמעתם שאמר בני, היה ממה שחידש בעצמו.

וסיפר לי ר' משה מרדכי פנצרמן, שאח"כ היה הוא פעם אחת
עם הרה"ק בדאמבראווא, והלך במכוון לבית האיש הנ"ל וביקש
ממנו לומר לאשתו שתספר היא המעשה, כי היה אצלו פלא,
וסיפרה לו גם היא דברים כהווייתן, והאיש הראהו כמה וכמה
חיבורים שחיבר בכתב יד. [בן לאשרי ח"ג].

קריעת ים סוף, וזה] "ברותים" -
ברית ים.¹ [ששמר הים את
הברית מששת ימי בראשית
להיות נקרע לנו].

לע"נ הג"ר אברהם יוסף ב"ר דוד ראובנוב זצ"ל
ר"י שערי יושר יא"צ כ"ב ניסן

קריעת ים סוף. ז"ל שם משמואל
(פסח): כ"ק אבי אדומ"ר
זצללה"ה דקדק למה לא הוצרכו
ישראל בקריעת ים סוף שום
מצוה שיתעסקו בה כדי שיהיו
ראויים לעשות להם נס גדול כזה,
כמו שהוצרכו בעת היציאה
ממצרים פסח ומילה מחמת שלא
היו ראויים, וקריעת ים סוף
שהיתה נס גדול יותר, יוצא
מהיקט הטבע, וראתה שפחה על
הים וכו' על אחת כמה וכמה.
ותירץ שהיה די מסירת הנפש
שבאו במים עד חוטמיהם.

עוד תירץ, דאם היו לישראל אז
שום מעשה מצוה, היו המצריים
או השר שלהם מבינים שקריעת
ים סוף היתה בהתעוררות
ישראל, ולא היו רודפים אחר
ישראל לתוך הים, שמאחר
שישראל עוררו את הקריעה,
בודאי לא תהיה הקריעה גם
למצרים לרדוף את ישראל. אבל
באשר לא עשו ישראל שום
מצוה, חשבו שהקריעה תהיה
משמשת גם להם, ונואלו שרי
צוען.

עוד תירץ, דיורדי הים באו
למדרגה שלעתידי, ולכן הפייטן
במערכת חורו ביחד פסח מצרים
ופסח לעתידי, ולכן יורדי הים
אמרו "זה אלי ואנוהו", וכן
לעתידי יאמרו "הנה אלקינו זה
קוינו ל". ולפ"ז יובן למה
ביציאת מצרים הוצרכו למצוות
מעשיות פסח ומילה, ובקריעת
ים סוף לא הוצרכו מאומה, והוא
משום שבאו אז לבחי' גבוהה כמו
לעתידי, ומצות בטילות לעתידי
לבוא.

שביעי של פסח. הטעם מה
שהמתין עם קריעת ים סוף כ"כ, ולא סיבב הש"י שתהיה סמוך ליציאה.
משום דהים נקרע בזכותו של יוסף, כדאמרו חז"ל "הים ראה וינס" בזכות
"וינס ויצא החוצה". לכן סיבב הש"י שיהיה ביום ו' לספירה, מדת צדיק
יסוד עולם. (שם משמואל פסח).

שמחת יו"ט. כתב האבנ"ז (או"ח סימן ת"ג) דאוכל נפש ליו"ט מותר רק
אם איכא כזית לכל אחד, דבלא"ה לא הוי אוכל נפש, וליכא שמחת יו"ט.
וז"ל: מלאכת יו"ט ודאי לא הותרה בשביל אכילת כזית לשני בני אדם,
ד"אשר יאכל לכל נפש" כתיב, ו"לכל נפש" ליכא כזית. וכן מסתבר, דהא
ליכא שמחת יו"ט לזה וכן לזה. דוגמת אבידה שוה פרוטה של שותפין

על חזק האמונה אשר לא ישובון עוד למצרים.
וזה שאמר הכתוב "קורות בתינו ארזים" שנטע יעקב על בית משכן ה',
[שגרם לנו אמונה], עיד"ז "רהיטנו" לשון רהיטה וריצה, [מהרנו הנס של

¹ וכעין זה כתבו בבאר מים חיים (בראשית עה"פ נעשה אדם), ובישמח משה (פ' ויצא).
² כנראה הדכוונה דמשקין קרוב יותר לרוחניות מאוכלין.
³ כדאיטא בזוהר (ח"ג דף קכא:): דהקול מגיע מההבל שלבל אל הפה דרך ששת הטבעות שבקנה.

¹ כדאיטא בברכות (דף סא:): דריאה שואבת כל מיני משקין, דאע"פ שהן נכנסין בכרס דרך הוטט, אבל הריאה מוצאתן ושואבתן מבעד לדופני הכרס.

¹ ע' יומא לח. אל תקרי "ברותים, אלא "ברית ים".

יישר כחכם על הגליון החשוב והמפואר שאתם מוציאים מידי שבוע בשבוע, יהי רצון שכבוד המחברים זכר צדיקים לברכה יליצו יושר בעדכם ובעד כולנו להפקד בדבר ישועה ורחמים.

הנני בזה להעיר בדברי תגובת המערכת בפרשת שמות (גליון פ') על הערת ידידי הרב שמעון ק. מלייקוואד בדברי האבני נזר בענין איסור גברא ואיסור חפצא. הנה יפה כתבתם בביאור דברי האבני נזר, דיש שני סוגי איסורים: (א) "איסור גברא", כגון שאביו מצוהו שלא לאכול איזה מאכל, דאין המאכל נעשה בשביל כך "דבר האסור". (ב) "איסור חפצא", כגון נבילות וטרפות, דגוף הנבילה הוא "דבר האסור", וזה גדרו של "מאכלות אסורות". ובין איסור גברא ובין איסור חפצא - קפידת התורה הוא שהגברא לא יאכל האיסור, או שלא יאכל ה"איסור חפצא". אבל אין חילוק בגוף בשר נבילה אם אכלו אדם או לא, דהאוכל נבילה, רק לעצמו גרם רע, ולא לגוף בשר הנבילה, ולכן שני סוגי איסורים אלו, מיקרי "איסור גברא", כי האיסור הוא על הגברא. לעומת זה תרומה שאסור לזר, בזה הקפיד התורה על גוף התרומה שלא יתחלל קדושתה ע"י אכילת זר, וזה גדרו של "איסור חפצא", דנקודת הכובד של האיסור אינו על הגברא שלא יאכל התרומה, אלא על התרומה שלא יאָכַל ולא יתחלל על ידי אכילת זר, עד כאן דבריכם.

הנה ביאתם היטב בדברי האבני נזר. אבל מה שכתבתם אחד מהנפ"מ בין איסור גברא ואיסור חפצא, דהעובר על איסור גברא בשוגג אין צריך כפרה, ואילו האוכל מאכלות אסורות בשוגג צריך כפרה, תמוה, וכי האוכל ביה"כ בשוגג אין צריך כפרה, מה תעשו עם משנה מפורשת ריש כריתות דהאוכל ביה"כ בשוגג חייב חטאת, וכן נפסק ברמב"ם ה' שביבת עשור פ"א ה"ד, וצ"ע.

בהקרה והערכה על עבודתכם החשובה.

א.ו. לייקוואד

תגובת המערכת

הנתיבות המשפט (סימן רל"ד ס"ק ג') כתב וז"ל: אף דבאיסורי תורה אפי' אוכלן בשוגג צריך כפרה ותשובה להגין על היסורין, מ"מ באיסור דרבנן אין צריך שום כפרה וכאילו לא עבר דמי, עכ"ל. וביארו האחרונים (ע' אתון דאורייתא כלל י', ובית האוצר א' כלל קכ"ב, שו"ת תורת חסד או"ח סי' ל"א, שערי יושר שער א' פ"י, ומשך חכמה דברים יז:א) דבריו, דבכל עבירה איכא שני ענינים. (א) מה שעבר אמימרא וציווי דרחמנא שלא לעשות. (ב) גוף האיסור הפרטי שעשה. כגון מי שאכל חלב, מלבד מה שעבר אמימרא דרחמנא של "כל חלב וכל דם לא תאכלו", עוד חָטָא בעצם אכילת חלב, דאכל חפצא דאיסורא המטמטם לבו של אדם, וכן בכל איסורים. והעובר עבירה בשוגג אע"ג דלא מיקרי דעבר אמימרא דרחמנא, כיון דשגג במעשהו, מ"מ חָטָא בעצם האיסור שעשה, ולכך צריך להביא קרבן חטאת לכפרתו.

אכן כל זה שייך בעובר איסור של תורה - דהוי חפצא דאיסורא, משא"כ העובר עבירה דרבנן בשוגג - אין צריך כפרה, דכיון דלא הוי חפצא דאיסורא, וכל האיסור הוא רק משום דעבר אמימרא דרחמנא של "לא תסור" - והעבירה בזה הוא שלא שמע לדברי חכמים, א"כ התינוח במזיד דמיקרי דעבר אמימרא דרחמנא צריך כפרה, אבל בשוגג כיון דלא ידע דאסור, לא מיקרי דעבר אמימרא דרחמנא - ואין צריך כפרה, עכ"ד.

ולפ"ז נמצא דהעובר על איסור של תורה בשוגג, אם זה איסור גברא, אין צריך כפרה, כי בשוגג לא חשיב דעבר אמימרא דרחמנא. וצ"ל לפ"ז, דהא דהאוכל ביה"כ בשוגג צריך כפרה אע"ג דזה איסור גברא, הוא משום דיש בזה חיוב כרת, וכמו שכתב בשערי תשובה לרבינו יונה (שער ד' ד"ה ב' והענין) וז"ל: כי החטאת תבא על השגגה בדבר שחייבים על זדונו כרת, ומפני עון הכרת כי רב הוא, לא תשלם כפרת החוטא בו גם השגגה עד שיביא חטאת, עכ"ל.

אבל מדברי הרמב"ן (תורת האדם שער הגמול ד"ה ולמה נקראו) משמע דסובר דשני מחייבים איכא לקרבן חטאת. (א) בגלל שעבר אמימרא דרחמנא. (ב) בגלל עצם איסור שעשה, ע"ש. הרי דסובר דמי שנכשל בעבירה בשוגג נקרא "חוטא" מפאת שעבר אמימרא דרחמנא, ומפאת עצם האיסור שעשה, וע"ז בא הקרבן חטאת לכפר. ולפי דבריו נמצא דגם באיסור גברא בשוגג צריך כפרה, ואין חילוק בין איסור תורה לאיסור דרבנן.

א וגם במצות עשה איכא שני ענינים אלו, דמי שאינו מצוה ועושה ומקיים המצוה מרצונו, יש לו רק הקיום המצוה ותו לא מיד, משא"כ מי שמצוה ועושה ומקיים המצוה, מלבד עצם קיום המצוה שמקיים, גם עשה בזה מה שצוה לו ה' לעשות.

וכתב בשערי שמועות (סוכה כט: תורה בעינן) דע"פ הנתיבות הנ"ל י"ל דכל זה הוא רק במצות דאורייתא, דמלבד מה שעושה בזה מה שצוה לו ה', עיקר קיומו הוא עצם קיום המצוה. משא"כ מצות דרבנן כל עינו הוא רק מה שעושה בזה מה שצוה לו חכמים דכתיב לא תסור, אבל ליכא קיום בעצם המצוה. אבל בחידושי מרן ר"ז הלוי (הלכות ברכות) דכתב דאיכא ב' סוגי מצות דרבנן. (א) "מצוה" דאיכא קיום בעצם עשייתו, דילפינן מ"לא תסור" דבכח חכמים לחדש מצות דרבנן, ויסוד החיוב לקיימם הוא משום דזה מצוה (כגון תנוכה עירובין ונטילת ידים). (ב) "מנהג" דליכא קיום בעצם עשייתו, רק דחייב לעשותו כדי שלא לעבור על דברי חכמים (כגון נטילת ערבה בשביעי של חג והלל בראשי חדשים ובחול המועד). ואיכא חילוק בזה לענין ברכה, והיינו דדבר שהוא בעיקר דינו ובעצם החפצא שלו רק מנהג לא שייך ברכת המצות, אבל על דבר שבעצם החפצא הוא מצוה מברכין עליו.

ב וז"ל: אכל חלב בשוגג נקרא חוטא שכן קראתו התורה בל"מ, ומהו חטאו, שלא נזהר בעצמו ולא היה ירא וחרד על דברי המקום ב"ה שלא יאכל ולא יעשה דבר עד שיבדוק יפה יפה ויתגלה לו הדבר שהוא מותר וראוי לו לפי גזרותיו של הקב"ה, ועל הדרך הזו הוא טעם חטא השגגה בכה"ת. ועוד שכל דבר האסור מלכך הנפש ומטמא אותה דכתיב ונטמתם בהם, לפיכך נקרא השוגג חוטא, אע"פ אין השוגג ראוי להעניש על שגגתו בגיהנם ובאר שחת, אלא שהוא צריך מירוק מאותו עון ולהתקדש ולהטהר ממנו כדי שיהא ראוי למעלה ההוגנת למעשיו הטובים בעוה"ב, לפיכך חס הקב"ה על עמו ועל חסידיו ונתן להם הקרבנות להתכפר בהן השגגות, עכ"ל. ולכ"ה הרמב"ם (פ"ה שגגות ה"ו) וז"ל: שהשוגג היה לו לבדוק ולדקדק, ואילו בדק יפה יפה ודקדק בשאלות לא היה בא לידי שגגה, ולפי שלא טרח בדרישה ובחקירה לכן צריך כפרה.

דאינו חייב להחזיר משום דליכא שיעור ממון לאחד (ע' ב"מ כו:), ובשביל שמחת יו"ט דגברא שרינן מלאכת יו"ט, ועל כן אסור לאפות שתי הלחם ביו"ט דילמא לא מטי כזית לכל כהן, ואפילו מטי כזית לחד, מ"מ כוונתם אינו לכך, רק שהלחם יאָכַל, דבזה מתקיים המצוה.

ספירת העומר. ז"ל אבנ"ז (או"ח סי' שפ"ד): אשר הוקשה לו בדברי הרמב"ן (קידושין לד.) שמנה ספיה"ע בכלל מצות שאין הזמן גרמא, והלא מצות ספיה"ע תלוי בזמן של של ט"ז ניסן].
ואפשר דסבירא ליה לרמב"ן, דמצות עומר לא תלתה תורה בזמן עצמו שמקריבין בו, היינו שיקריבו העומר בט"ז בניסן. רק "ממחרת השבת" מתגרמינן "מבית יומא טבא", א"כ אין זמן ט"ז בניסן גורם, [אלא המחייב של המצוה הוא מחרת יו"ט פסח, ואילו היה יו"ט פסח בט"ו תשרי, היה המצוה של עומר וספירתו ממחרת היו"ט - ט"ז תשרי, ונמצא דאין הזמן של ט"ז ניסן גורם המצוה, ולכן לא חשיב מצוה שהזמן גרמא], עכ"ל.

והנה בנוגע הבדלה

כתב האבנ"ז (או"ח סימן תצ"ט), דאין זה חובה של יום ראשון, אלא זה חובת שבת, דהשבת מחייב להבדיל ביציאתו, וז"ל: הבדלה שמבדילין היא חובת שבת, כדאמרינן בפסחים (דף קו.) זכרהו בכניסתו זכרהו ביציאתו והיא חובת שבת, עכ"ל.

והקשה האבני נזר, דנימא דהוא הדין ספירת העומר הוא חובת יו"ט פסח, דזה ממצות היום הראשון של פסח לספור בלילה ספיה"ע, דאע"ג דזמן קיום המצוה הוא אחר יו"ט, אבל המחייב של המצוה הוא יו"ט פסח, וא"כ נימא דהוי מצוה שהזמן גרמא, כיון דהמחייב של ספירת העומר הוא יו"ט פסח. דאה"נ דאין זמן של ט"ז גורם החיוב, רק גורם החיוב הוא מחרת יו"ט של פסח, אבל משום זה גופא נימא דהוי מצוה שהזמן גרמא, כיון דזה באמת חובת פסח.

וז"ל: ואם תאמר, מכל מקום זמן השבת (פסח)-הוא ט"ו בניסן, גורם החיוב. ויש לומר, דכל מצוות השבת (פסח)-נשים חייבות, כגון פסח מצה מרור, וגם לספר ביציאת מצרים כתב החינוך (מצוה כ"א) דחייבות. וא"כ

¹ בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ג סימן ה') כתב, וז"ל: י"ל שהיה כתב בדברי הרמב"ן "מת"ע, והוא ר"ת מתנות עניים, ובטעות סופר כתב "סה"ע, והמדפיס חשב שהוא ר"ת "ספירת העומר". או שהיה כתוב "סה"ע" והוא ר"ת "סדר העבודה", והיינו שהנשים חייבות בקרבנות, והמדפיס טעה וחשב שהוא ר"ת "ספירת העומר".

² וכעין זה כתב בדברי יחזקאל (סימן מה אות ד') וז"ל: י"ל דס"ל להרמב"ן דהא דמונין מיום ט"ז בניסן, אינו מצד עצם הזמן שהוא המחייב במצוה דספירת העומר, כמו ט"ו בניסן דמחייב באכילת מצה, אלא משום דכתיב בקרא "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה", ואילו היה זמן הבאת העומר ביום אחר, ג"כ היו מחייבין בספירה, נמצא דמה שספירת העומר יש לה זמן קבוע אינו אלא מצד ההכרח, ולא מצד זמנו בעצמותו, ובה"ה לא חשיב זמ"ג, עכ"ל.

הנה בנקודה אחת כתב הדברי יחזקאל כמו האבנ"ז דהזמן של ט"ז ניסן אינו המחייב של ספיה"ע, אבל בדברי יחזקאל שם כתב דמצות ספיה"ע תליא בהקרבת העומר, אולם תירוצו של האבנ"ז הוא גם להשיטות דס"ל דספירת העומר בזה"ז דאורייתא, משום דאינו תלוי בקרבן העומר, דאפ"ה אינו מצוה שהזמן גרמא. וראה להלן בדברי החזון יחזקאל שביאר באופן אחר.

סגולת אריה"ק ע"פ הדרכת הרה"צ מ'אראז

אריינברענגען יראת חטא אין
איערע קינד דורך א שטיין
ביי קברי צדיקים

א ת"ח ויר"ש וועט טון פאר
איך די סגולה באמנות.

די אריה"ק איז מביטיח "יבער
לבו לשמים לטובה, ותראה
פלאים".

שטרענג קאנפידענשעל. מ'קען
עס געבען פון מעשר

מכון דורות ישרים
917-635-3883

dorosyesharim@gmail.com

לכבוד העורך גליון מליצי יושר

הייתי בשבת באנטווערפן וראיתי שם הגליון שלכם בפעם הראשון, מאוד נהייתי מהדברים שנכתבו בטוב טעם ודעת. אבל האמת אגיד, כי איני חסיד מסגולות, איני חושב דיש לעסוק בדברים כאלה, ליכא חיוב מה"ת או מדרבנן או מנהג לעסוק בסגולות, אבל יש חיוב לכל אחד ללמוד כל התורה כולה (עיין אגרות משה יו"ד ח"ב סי' ק"י), ובלי הגליון שלכם מי היה לומד בספרים האלה, לכן צירפתי פה נדבתי להיות לי חלק לזכות את הרבים ללמוד חלקי התורה של הני חמשה ספרים.

**ברכה והצלחה וכל טוב
דוב בער מ. וינה**

תגובת המערכת

פשוט דאין כוונת האגרות משה לספרים אלו, כי המצוה שיש לכל אחד ללמוד כל התורה כולה, הוא רק תנ"ך ודברי חז"ל, וכמו שכתב בשו"ע הרב (תלמוד תורה פ"ב ס"ה) וז"ל: נכון הדבר ע"ד הקבלה ללמוד פעם אחת כסדר כל התלמוד בבלי וירושלמי ומכילתא וסיפרא וסיפרי ותוספתות וכל המדרשים מתנאים ואמוראים שכל דבריהם היא תורה שבעל פה שניתנה למשה מסיני כמו מדרש רבה ותנחומא ופסיקות וכו' וצ"ע בהן ומדרשי רשב"י על כולן, כדי שיוכל לגמור כל התורה שבעל פה כולה פעם אחת בחייו, לקיים מצות שמור תשמרון את כל המצוה. ואף שישכח הכל, הרי לעתיד לבוא יזכירוהו כל לימודו ששכח מחמת אנסו.

הוא הדין עומר [נשים חייבות], דאי אתה יכול לפוטרים מחמת שזמן יו"ט גרמא, כיון שכל מצות שבי"ט פסח נשים חייבות, עכ"ל.

אבל עדיין קשה, דאה"נ דאי אפשר לפטור נשים מספירת העומר מחמת הזמן גרמא של יו"ט, כיון דכל מצות יו"ט פסח נשים חייבות. אבל עדיין אפשר לפטור נשים מחמת הזמן גרמא של לילה, דקצירת וספירת העומר פסול ביום¹.

וכתב האב"ז דאה"נ, וז"ל: אך לדעת הפוסקים קצירה וספירה פסול ביום, א"כ הלילה גורם, [וחשיב זמן גרמא]. אך הרמב"ם פסק (תמידין ומוספין פ"ז ה"ה) נקצר ביום כשר, והוא הדין ספירה, ולכן אין הלילה גורם. אך בזוהר הקדוש (תצוה דף קפג.) מפורש נשים פטורות מספירת העומר, ומפרש הטעם על דרך הסוד.

לע"נ הרה"ק ר' ישראל יצחק ב"ר שמעון זצ"ל מוואקא יא"צ
כ"ב ניסן

**ותקח מרים הנביאה אחות אהרן. דקדקו
רז"ל (הובא ברש"י) "אחות אהרן", ולא**

אחות משה. ולולי דמיסתפינא אמינא ע"פ דברי הזהר (רעיא מהימנא ח"ג סח.) דנצח והוד תרין ירכין דקשוט דמינייהו אתנבן נביאיה. ומשה רבינו היתה נביאותו מנצח, ואהרן מהוד, ולכן ציין לנו הכתוב מאיזה מקום היתה נבואת מרים, אף שאמרה כעין לשון שאמר משה, אבל מדריגת נבואתה היתה מהוד מדריגת אהרן ולא מנצח.

לע"נ הרה"ק ר' יהושע העשיל ב"ר יצחק יואל ממאנסטריש, יא"צ כ"ו ניסן

**ספירת העומר. ראה לעיל בדברי האבני נזר מדוע סובר הרמב"ן דספיה"ע
חשיב מצוה שאין הזמן גרמא.**

והחזון יחזקאל (קידושין פ"א ה"ח) מסביר באופן אחר, וכתב דיש לחקור אם המחייב של המצוה הוא ט"ז ניסן, משום דאז הוא זמן הבאת העומר. או דהמחייב של המצוה הוא הבאת העומר, וזה הוא ט"ז ניסן.

וב' נפ"מ בדבר: א) אם בזמן הזה דליכא הבאת העומר, אם חייב בספיה"ע מה"ת. דאם יום ט"ז ניסן גורם החיוב, לא תליא ספיה"ע בהבאת העומר, וחייב בזמן הזה בספיה"ע מה"ת. אבל אם הבאת העומר גורם החיוב, אז בזמן הזה ספיה"ע מדרבנן. וגם בזמן שבית המקדש היה קיים ואירע שלא הביאו העומר ולא הקריבוהו, ספיה"ע הוא רק מדרבנן.

ב) אם המחייב של המצוה הוא ט"ז ניסן, אז חשיב מצוה שהזמן גרמא, דהזמן של ט"ז ניסן גורם החיוב. דבעצם שייך גם לספור מיום אחר, רק התורה קבעה זמן מסוים לזה, ונמצא דהזמן של ט"ז ניסן גורם החיוב. אבל אם המחייב של המצוה הוא הבאת העומר, אין זה מצוה שהזמן גרמא, דאין הזמן של הבאת העומר גורם החיוב, אלא לא שייך כלל המעשה מצוה של ספיה"ע בזמן אחר, דהבאת העומר הוא מגוף המצוה של ספיה"ע, ולא רק גורם החיוב².

וז"ל: הרמב"ם סובר שספיה"ע בזמה"ז הוא מה"ת, ולדידיה ספיה"ע לא תליא בהבאת העומר, והיום ט"ז בניסן גורם חיובה, והוה מצוה שהזמן הוא גרמא בחיובה ונשים פטורות. אבל דעת הרמב"ן היא שספיה"ע

¹ לכא"י אינו מובן קושיתו, דכיון דנשים חייבות במצות של יו"ט פסח, והמחייב של ספירת העומר הוא יו"ט פסח, א"כ אפי' אם ספיה"ע חשיב זמן גרמא כיון דהלילה גורם, אבל ס"ס זה מצוה של יו"ט פסח ונשים חייבות בה. ויש לומר, דרק פטור שנובע מחמת הזמן גרמא של יו"ט פסח, בזה הדין דנשים חייבות. אבל פטור שאינו נובע מחמת הזמן גרמא של פסח, רק מחמת הזמן גרמא של לילה, בזה לא נתרבו נשים.

² ואין זה כדברי האב"ז ודברי יחזקאל שהבאנו לעיל, דהם ביארו דמצות ספיה"ע אינו תלוי בט"ז ניסן, אלא ממחרת השבת, ואילו היה מחרת השבת ביום אחר, היה החיוב לספור אז. ואילו החזון יחזקאל מבאר, דבמצות ספיה"ע אין הזמן גורם המצוה, אלא הזמן הוא חלק מגוף המצוה.

לכבוד ידידי עורך גליון מליצי יושר שליט"א

מאז שנעשיתי גבאי הגליון בקנדה, אני שומע ב"ה מהתורמים והעוזרים שזוכים לישועות והצלחות! באמת חשבונות שמים אי אפשר לדעת איזו תפילה או מעשה טוב עזר, אבל ודאי אין ספק שרבותינו זיע"א מליצי יושר ממליצים, והמלצתם עושה פירות.

ובכן אבוא בקריאה של חיבה לתושבי קנדה, להיות שותפים בהפצת וחזקת הגליון בגוף וממון, ובודאי רבותינו לא ישארו חייבים וימליצו טוב בעדם, וה' יתברך ישלח בזכותם שפע ברכות וישועות.

בברכה. יאיר כהן

438-875-5478

gilonmyntl@gmail.com

עשינו מה שגזרת עלינו אף אתה עשה מה שהבטחתנו!

פאר א נדבה פון \$120 פאר גליון מליצי יושר
וועט מען מודיע זיין ביי די ציונים פון די פלאצקע גאון - ווארשא,
אבני נזר - סוכאטשוב, בן לאשרי און חזון יחזקאל - הר המנוחות
אז איר האט מקיים געווען די צוואה, און יעצט איז די צייט פאר זיי
מקיים צו זיין זייערע הבטחה!

געדענקט "מקח בלייבט מקח"!